

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПСИХОЛОГІЯ СЕКСУАЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти	<u>II (магістерський) рівень вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень</u>
Освітньо-професійна програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія
Кафедра	Клінічної психології
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС
Форма контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Світлана Полшкова, Наталія Пільгук
Контактна інформація	

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Освітній компонент спрямований на знайомство здобувачів з актуальними проблемами психології сексуальності та позбавлення від стереотипів, які підпорядковуються впливу соціуму. Дисципліна передбачає вивчення сексуальності людини як багатовимірного явища, що розглядається крізь біологічну, історико-культурну, медичну, правову, філософську та психосоціальну призми. Метою є формування професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, а також психологічної готовності до їх застосування у практичній діяльності.

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати основні теоретичні підходи до психології сексуальності та її місце в системі психологічних і міждисциплінарних знань.

Аналізувати психологічні аспекти сексуальності в контексті розвитку особистості, ідентичності та міжособистісних стосунків.

Розрізняти біологічні, психологічні, соціальні та культурні чинники формування сексуальності.

Інтерпретувати роль сексуальності у структурі особистості, самосприйнятті та емоційному благополуччі.

Оцінювати вплив соціальних норм, стереотипів і культурних наративів на переживання та прояви сексуальності.

Застосовувати психологічні знання для аналізу типових запитів, пов'язаних із сексуальністю, у межах професійної етики.

Аналізувати кейси з проблематики сексуальності з урахуванням вікових, гендерних і соціокультурних особливостей.

Дотримуватися принципів професійної етики, конфіденційності та недискримінації у роботі з темами сексуальності.

Критично оцінювати наукову інформацію та популярні уявлення щодо сексуальності, відмежовувати наукові факти від міфів.

Аргументувати значення психології сексуальності для психічного здоров'я, якості життя та гармонійних міжособистісних стосунків.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Предмет і зміст сексології. Історія розвитку сексології:

- визначення, об'єкт, предмет та завдання сексології ;
- місце сексології в системі соціально-психологічних та медичних знань;
- методологія сексологічних досліджень: біологічний, психологічний, соціокультурний та комплексний підходи;
- етапи розвитку сексології як науки:
- доісторичний період розвитку сексології;
- період спостереження та донаукових досліджень;
- період формування досексологічних знань;
- період сексологічних знань та сучасний стан науки;
- поняття «сексуальне здоров'я» людини: концепція та профілактика сексуального здоров'я людини;
- етика та тактика психолога; організація сексологічної служби.

Тема 2. Етапи формування сексуальності:

- основні етапи та періоди формування й прояву сексуальності: пренатальний період; парапубертатний період (1-7 років); препубертатний період (7-13 років); пубертатний період (12-18 років); перехідний період сексуальності (16-26 років); період зрілої сексуальності (26-55 років); інволюційний період (51-70 років);
- сенситивні періоди сексуального розвитку та їхнє значення для формування статевої ідентичності та поведінки: критичні періоди внутрішньоутробного життя (6–32 тижні); критичні періоди дитинства та підліткового віку (2–4 роки, 7–8 років, 12–15 років, 16–24 роки); критичний період інволюції (51–60 років);
- основні положення базових теорій психосексуального розвитку: психосексуальна теорія (Z. Freud), теорія психосоціального розвитку (E. Erikson), теорія статеворольової ідентифікації та соціального навчання (A. Bandura; W. Mischel), когнітивна теорія статевої схем (S. Bem).

Тема 3. Сексуальні культури та рухи світу. Моделі з'єднання кохання та сексу у світових культурах:

- соціокультурний аспект сексуальності;
- сексуальна культура: визначення та зміст;
- структурні компоненти сексуальної культури;
- джерела формування сексуальної культури: роль соціальних інститутів (сім'я, освіта, релігія); вплив мистецтва (література, кіно, музика) та медіа; значення права, нормативних вимог і заборон; традиції, звичаї, культурні символи, знаки та словесні позначення;
- типи сексуальних культур людства;
- моделі з'єднання кохання та сексу за З. Левом-Старовичем.

Тема 4. Анатомо-фізіологічні та соціально-психологічні аспекти сексуальності:

- анатомія та фізіологія статевих органів чоловіків та жінок;
- вплив гормонів на сексуальність та сексуальну поведінку;
- сексуальні реакції у жінок;
- сексуальні реакції у чоловіків;
- копулятивний цикл та його стадії;
- відмінності між чоловічою та жіночою сексуальністю;
- поняття статі та її компоненти;
- статева самоідентифікація;
- компоненти, змістовність та онтогенез гендеру.

Тема 5. Поняття сексуальної норми. Профілактично-просвітницька робота та статево виховання:

- поняття сексуальної норми;
- культуральна зумовленість границь сексуальної норми та патології;

- критерії сексуальної норми;
- правові та медичні критерії сексуальної норми;
- завдання та принципи сексуального виховання;
- гендерні аспекти сексуального виховання;
- сексуальна культура та статеve виховання.

Тема 6. Головні форми порушення статевого розвитку:

- класифікація форм порушення статевого розвитку;
- патологія статевого розвитку;
- патологія статі;
- передчасність та затримка соматосексуального розвитку;
- передчасність та затримка психосексуального розвитку.

Тема 7. Психологічні сексуальні комплекси чоловіків та жінок. Основи сексопатології:

- поняття сексуального комплексу; комплекс у складі психічного;
- чоловічі сексуальні комплекси;
- жіночі сексуальні комплекси;
- загальні сексуальні комплекси;
- екзотичні сексуальні комплекси;
- визначення, об'єкт, предмет та завдання сексопатології;
- огляд класифікації МКХ-11: «Стани, пов'язані із сексуальним здоров'ям».

Тема 8. Класифікація сексуальних розладів. Перверсії та парафілії:

- класифікація деструктивної сексуальності;
- психосоціальні передумови сексуально віктимної та криміногенної поведінки молоді;
- транскультуральний аналіз сексуального насильства у культурах світу;
- сексуальне насильство та статеві інфекції;
- етіологія, патогенез і клінічні форми розладів чоловічої потенції; основні сексологічні синдроми при порушеннях потенції; клініка первинних та вторинних розладів чоловічої потенції;
- етіологія, патогенез і клінічні форми сексуальних порушень у жінок; розлад сексуального потягу — фригідність (первинна і вторинна); псевдофригідність; больові розлади: геніталгії, вагінізм і диспареунія.

Тема 9. Психологічне консультування, психокорекція в сексології та сексопатології: принципи, особливості, різновидності. Загальні основи сексологічної превентології.

- психологічне консультування при сексуальних розладах: основні напрями, принципи та етичні аспекти діяльності.
- методи психокорекції сексуальних розладів;
- комплексний підхід у консультуванні та корекції сексуальних порушень: взаємодія психолога, сексопатолога та суміжних спеціалістів;
- програми психосоціальної реабілітації для осіб із сексуальними розладами та труднощами в інтимній сфері;
- зміст та завдання реабілітаційного напряму діяльності соціально-психологічної служби у сфері сексуального здоров'я;
- сексологічна превентологія: загальні принципи;
- психокорекція сексуальної дисгармонії подружньої пари.

Курс реалізується у дистанційному форматі. Zoom Meetings / Zoom Webinars: використовується як основна платформа для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять в режимі онлайн.

У межах курсу передбачено прослуховування 9 лекцій (20 год).

Під час онлайн-комунікації здобувачі зобов'язані дотримуватися правил академічної етики, коректної професійної поведінки та принципів взаємної поваги. У процесі навчання забороняється плагіат, використання сторонньої допомоги під час тестування та передача власних відповідей іншим здобувачам.

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового семестрового контролю:

Підсумковий контроль знань проводиться в усній формі. Здобувач повинен відповісти на два теоретичні питання, кожне з яких оцінюється за 25-бальною шкалою. Максимальна сума балів за результатами заліку становить 50 балів.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	10
Індивідуальне завдання	5	10
Підсумкова оцінка самостійної роботи	10	10
Виконання умов академічної дисципліни	20	20
Залік	50	50
Всього		100

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання, побудований на дієвому підході до навчання. А саме:

- 1) методи, які забезпечують опанування навчального предмета (вербальні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні);
- 2) методи, які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти тощо);
- 3) методи контролю і самоконтролю (опитування, залік, індивідуальні завдання, питання для самоконтролю).

Організаційними формами наведених вище методів навчання є лекції, практичні заняття, індивідуальне завдання, залік.

Особливо зміцнюється творчо-пошукова самостійність здобувачів, застосовується проблемне та інтерактивне навчання з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу здобувач може комунікувати з викладачем онлайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, застосовуючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Підручники:

1. Ворнік Б. М., Кришталь Є. В. Сексологія і сексопатологія: підручник. — 2-ге видання. — К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2023. — 631 с;
2. Клінічна сексологія і андрологія: підручник / [І. І. Горпинченко, Л. П. Імшенецька, М. І. Бойко та ін.] ; за ред. О. Ф. Возіанова, І. І. Горпинченка. — К.: Здоров'я, 1996. — 536 с.;
3. Крайг Г., Бокум Д. Психологія розвитку. — Київ: Либідь, 2004. — 940 с;
4. Сексологія та сексопатологія: підручник / [Бойко М. І., Білобрівка Р. І., Кришталь Є. В. та ін.] ; за ред. проф. Бойка М. І. — Київ: ВД «АДЕФ-Україна», 2023. — 304 с.;
5. Masters, W. H., Johnson, V. E., & Kolodny, R. C. (1994). *Human Sexuality* (5th ed.). New York: HarperCollins College Publishers.

Навчальні посібники:

6. Діденко С. В. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: навчальний посібник. — К.: Арістей, 2003. — 304 с.;
7. Кочарян Г. С. Сексуальні комплекси: навчальний посібник. — Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012;
8. Кочарян Г. С. Сексуальні девіації та перверсії: навчальний посібник. — Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014;
9. Кришталь В. В., Кришталь Є. В., Кришталь Т. В. Сексологія: навчальний посібник. — Харків: Фоліо, 2008. — 571 с.;
10. Статеве виховання і репродуктивне здоров'я підлітків та молоді: навч. посіб. / Н. О. Лещук, Ж. В. Савич, О. А. Голоцван, Я. М. Сивохоп. — К., 2014. — 136 с.;
11. Фройд З. Три нариси з теорії сексуальності. (Переклад з нім. А. Дзевіяна). — Київ: Кліо, 2018. — 160 с.;
12. Фуко М. Історія сексуальності. Т. 3: Плекання себе. — Х.: ОКО, 2000. — 264 с.;
13. Browning, D. C., & Reynolds, L. T. (Eds.). (2020). *Sexual Cultures: The Social Construction of Sexuality*. Routledge;
14. Lew-Starowicz, Z. *Miłość i seks w kulturach świata*. — Warszawa: Wydawnictwo Literackie, 1986.
15. Satterfield, A. G., et al. (Eds.). (2018). *Adolescent Sexual Development: A Global Perspective*. Springer.;
16. Netter, F. H. (2022). *Atlas of Human Anatomy*. Elsevier;
17. Satterfield, A. G., et al. (Eds.). (2018). *Adolescent Sexual Development: A Global Perspective*. Springer.